

19/12

KATOLSKA BEKÄNNELSER

UNDER titeln *Varför jag blev katolik* (Wahlström och Widstrand, 10 kr.) har Sven Stolpe utgivit tretton inlägg av till katolicismen omvända svenskar jämte en för samlingen skriven artikel av François Mauriac. Flertalet inlägg är skrivna i allvar och anspråkslöshet, utan den förvirrade och maskerade högfärd som uttrycker sig i anspänd och sammanbiten ödmjukhet. Undantag saknas visserligen inte. Regissör Olof Molander ger intrycket av en självbeläten och oreflekterad person, som domderar i stället för att berätta och resonera. I hans uppsats träffar vi de dumheter som är gängse bland halvintellektuella kristna: vi lever i "den kroppsliga hygienens och andliga snuskighetens tidsålder", den nutida filosofin "söker sanningen i människans eget jag, i -ället för i tingens realitet", materialismen (vad nu därmed menas) har övervunnits av "den intellektuella eliten" — inte i vårt land för all del, men det finns kulturvärldar utanför våra gränser". Lika ruskig i sin förening av förhåvelse och kliché-tänkande är fil. lic. Erik Cinthios artikel, lika naiv kyrkoherde Stig Söderbergs.

Men detta är som sagt undantag. Av de övriga inläggen är några snarast memoarfragment; de talar om "hur jag blev katolik" snarare än om "varför jag blev katolik"; bland dessa vittnesbörd vill jag särskilt nämna Lillie Björnstrands, Anna Lenah Elgströms och Ingegerd Stadeners. Andre artiklar innehåller en blandning av konversationshistoria och argumentation. De mest givande är enligt min mening Arne Rasks och Gunnel Vallquists. Finast har problemet — det måste för alla ha varit ett problem att "presentera" sin omvändelse — lösts av Arne Rask, en svensk studerande som blivit benediktinmunk. Jag skall blott anknyta några korta reflexioner till de viktigare uppsatserna.

Sven Stolpe påstår att "ingen kan ta miste på att det verkligen skett en orientering mot den katolska kyrkan i vårt land under senare år". Detta visas, förklarar han, av "att ett icke alltför litet antal personer, i regel s. k. intellektuella, under senare år konverterat". Sedan deklarerar generellt att det katolska alternativet "lockar vår tids människor"; orsaken sägs som vanligt vara att dessa människor "ofta är till döden frötta på det ungefärliga, det halvsäkra, därför att de kunnat se vart det går, om man stryker de absoluta sanningarna, de absoluta moralkraven". Jag har ett starkt intryck av att Stolpe söker — mot sin sämre och sannerligen inte alltid betingade natur — undvika överdrifter och skryt. Men vad han kommer med är dock, välvilligt sagt, en rad halvsanningar. Det är väl i realiteten så att endast ett fåtal konversioner ägt rum, att orda om "orientering", "alternativ" och sådant blir därför alldeles missvisande. Och de "intellektuella"? Ett par författare, bland dem Stolpe själv, har gjort uppmärksammade omvändelser, det är sant. Men talet om katolicismens frammarsch bland de intellektuella blir utan täckning om man inte ger begreppet "intellektuella" en underligt vid omfattning; kallar man alla som låt oss säga tagit studenten intellektuella, så är det självfallet att praktiskt taget endast sådana personer omvänt sig, endast de kommer i någon kontakt med främmande trosbekännelser. Nu kan det möjligen sägas att just att bli katolik visar att man är intellektuell — det förutsätter ju någon grad av andlig livaktighet —, men det är säkert inte ett sådant cirkelbevis Stolpe velat prestera. De citerade orden om motiven till konversionen är lika godtyckliga; de anger i utspädd form den populära bilden av tron som tillflyktsort för den elegant sönderfrätta intelligensen. Med all aktning för de herrar och damer som

skrivit denna bok: de verkar inte speciellt genomskådande, de bildar inte någon intellektuell elit inom vårt folk; må de tro och glädjas över sin tro utan sådana anspråk.

I själva verket är dessa omvändelsehistorier genomgående föga dramatiska. Av den förkrosselse och den spänning som kan kallas paulinsk märks här nästan ingenting. Även de mystiska upplevelserna saknas; omvändelser i stil med dem William James skildrat möter oss inte. Det verkar som om alla dessa människor haft "det religiösa anlaget" ovanligt utvecklat och som om omvändelsen — vilken mindre varit en övergång till katolicism än en förtätning av de religiösa känslorna — försiggått utan större svårigheter.

Det värdefulla med katolicismen ligger främst däri, säger konvertiterna, att den ger klart och entydigt besked; kyrkan talar om vad man skall tro. "Om påven icke skulle äga denna ofelbarhet, skulle jag aldrig vara katolik", skriver Stolpe; det är alltså det under så många intriger och påtryckningar genomdrivna Vatikanbeslutet för 85 år sedan som räddat Stolpe åt den sanna tron. Vad man tror berörs emellertid mycket litet i dessa uppsatser. Man redovisar en allmän och oklar metafysik och symbolik, men stannar inte vid läran. Denna lära, det är tro på Bibeln enligt en viss tolkning, tro på kyrkofäders, kyrkomötens och påvars utsagor, tro på att man förtär Kristi lekamen i bokstavlig mening, tro, under senare år, efter ett visst datum, på exempelvis

jungfru Marias obefläckade avlelse, hennes himmelfärd och hennes monopol på medlarskap mellan Gud och människor. Detta är dock trons kärna, det är tron på dessa faktiska utsagor som är det väsentliga. Tro man verkligen på dessa orimligheter, kvalificerat orimliga just därför att de inte enligt kyrkan får inhöljas i metafysikens och symbolikens skyddande halvmörker? Förklaringen får väl antas ligga i Kellgrens sats: "Att tro en sak är för de flesta människor detsamma som att ej tänka därpå."

HERBERT TINGSTEN